

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

***Enciclopedia istorică a comunităților evreiești din România (vol. I De la întemeiere la Holocaust).* Ediție îngrijită de Marius Cazan. Traducere din limba ebraică de Măriuca Stanciu. Cuvânt înainte de Jacob Robinson. București, Iași : Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, Polirom, 2024. 488 p.**

„Cu *Enciclopedia istorică a comunităților evreiești din România. De la întemeiere la Holocaust* încheiem un proiect de istorie, cultură și civilizație început în 2019. Atunci am editat o istorie geografică a Holocaustului din Transilvania de Nord. Astăzi, acest volum deschide drumul către istoria evreilor din Vechiul Regat și Transilvania de Sud, respectiv Basarabia, Bucovina și Transnistria în volumul al doilea. Institutul «Elie Wiesel» oferă astfel publicului cititor istoriile locale ale comunităților evreiești din România. Iar tragedia evreilor din perioada Holocaustului reprezintă subiectul central al acestor comunități, multe dintre ele astăzi dispărute. Am ales varianta enciclopedică pentru că ea oferă șansa unor narațiuni sintetice și ușor de descoperit cu ajutorul unui indicator geografic: localitatea. De asemenea, în locul unei lucrări originale, neputând inventa milenara «roată», am optat pentru preluarea, prin traducere și actualizare, când a fost cazul, a unor enciclopedii deja publicate în SUA și Israel, coordonate de reputați istorici ai domeniului.” (Dr. Alexandru Florian)

Mai multe informații găsiți [aici](#).

Alibašić, Ahmet - Dominique Bauer - Stephanie Müssig - Egdūnas Račius (eds.): *Yearbook of Muslims in Europe. Vol. 16.* Leiden: Brill, 2025.

Volumul reprezintă o resursă esențială pentru analiza dinamicii populațiilor musulmane din Europa. Conținând cercetări actualizate din 44 de țări europene, rapoartele oferă date cumulate despre tendințele și evoluțiile în curs ale musulmanilor din diferite țări europene. Fiecare nou volum raportează cele mai recente informații disponibile despre țările vizate, oferind o imagine de ansamblu asupra datelor statistice și demografice, asupra problemelor de actualitate aflate în dezbateră publică, a schimbărilor care au loc în rețelele transnaționale, în legislație și în politicile interne ale statelor respective, și asupra principalelor activități în organizațiile și în instituțiile musulmane. Raportul pentru România a fost elaborat de către [Adriana Cupcea](#).

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Andorkó Júlia Eszter: *Irodalmi nyilvánosság és irodalompolitika a korai Utunkban.* [Sfera publică literară și politica literară în perioada de început a revistei Utunk]

Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2024. 280 p.

Volumul urmărește transformarea sferei publice literare maghiare din România prin examinarea primilor ani ai revistei literare clujene „Utunk” (*Drumul nostru*). Orientările politicii literare sunt conturate prin analiza editorialelor, a textelor de teorie critică și critică literară și a textelor literare.

Rezumatele în limba română și engleză le găsiți [aici](#).

Ionescu, Stefan Cristian: *Justice and Restitution in Post-Nazi Romania. Rebuilding Jewish Lives and Communities, 1944-1950.* (New Studies in European History). Cambridge University Press, 2025. <https://doi.org/10.1017/9781009466899>

La 23 august 1944, în urma prăbușirii dictaturii pro-naziste a lui Ion Antonescu, România a schimbat tabăra și a abandonat Axa pentru a se alătura Aliaților. Volumul de față explorează speranțele, luptele și dezamăgirile comunităților evreiești din România care au încercat să își refacă viața după Holocaust. Concentrându-se pe eforturile supraviețuitorilor de a recupera drepturile și proprietățile, Ștefan Cristian Ionescu demonstrează cum pe termen scurt guvernul de tranziție a permis restituirea. Cu toate acestea, din 1948, regimul comunist consolidat a implementat naționalizări care au deposedat mulți cetățeni. Comunitățile evreiești au fost afectate disproporționat, iar proprietățile imobiliare și multe afaceri au fost pierdute din nou. Bazându-se pe surse de arhivă, de la documente guvernamentale la jurnale și articole de ziar, lucrarea explorează atât succesul inițial, cât și inversarea ulterioară a politicilor de restituire. Astfel, pune în lumină abordarea postbelică a supraviețuitorilor evrei și motivele pentru care atât de mulți supraviețuitori dintre ei au emigrat din România.

Kolumbán Mózes: *Életemből. Önéletírás. [Din viața mea. Autobiografie]* (Krizsa Könyvtár.) Ediție îngrijită de Jakab Albert Zsolt și Vajda András. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2024. 520 p.

Autorul acestei autobiografii este Mózes Kolumbán (1904–1973), profesor de medicină, autor de lucrări de medicină, traducător, muzicolog, lingvist. Autorul s-a născut în localitatea Racoșul de Sus, în regiunea Trei Scaune (jud. Covasna). Era un poliglot, vorbea unsprezece limbi străine. A fost interesat de limbile străine încă de când era școlar. A început să învețe singur rusa, engleza, germana, franceza și italiana. Mai târziu, pe lângă latină, a învățat limba spaniolă, turcă și suedeză. De asemenea, a învățat japoneza și a lucrat la un dicționar japonez-maghiar până la sfârșitul vieții. Începând cu anii 1950 a tradus opere ale scriitorilor ruși și sovietici, iar în 1962 a tradus din japoneză *Poarta* lui Sōseki Natsume pentru Editura Európa. Datorită acestei realizări a apărut și în evidențele Pen Clubului Japonez. În 1968 a început să își scrie povestea vieții sau, mai exact, poveștile vieții sale. O intervenție chirurgicală este momentul care declanșează socoteala unei vieți trăite. Relatarea vieții, asemănătoare unui jurnal, începută în spital, a continuat până la moartea sa din 1973. Relatarea, scrisă în opt caiete, urmează o cronologie particulară: pe lângă descrierea copilăriei și a istoriei familiei, este prezentat și mediul

Înconjurător (sat, peisaj, regiune). Descrierile sale sensibile oferă, de asemenea, o sursă bogată de istorie etnografică și socială: pe lângă un recensământ al societății locale (familie, vecinătate, conlocuitori, cunoștințe apropiate și îndepărtate), există o descriere plastică a obiceiurilor populare încă vii în acea perioadă, a activităților cotidiene, dar și a sărbătorilor. În același timp, prin detalierea minuțioasă a oamenilor și a locurilor, el introduce mai tot timpul și diverse povești din viața sa de mai târziu. În acest fel, pe lângă studiile și locurile sale de muncă, aflăm foarte multe despre contextul istoric și politic (războaiele mondiale, fuga din război, viața de zi cu zi în timpul războiului, reconstrucția postbelică etc.) A fost un cititor pasionat, un iubitor al naturii și al muzicii, iar experiențele sale de lectură, vizuale și auditive din copilărie dar și din perioada maturității sunt prezentate într-un mod viu și detaliat.

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Kőrösi Viktor Dávid: *Nemzeti identitás Dél-Erdélyben. Tövis magyar közösségének jelenkori identitásstruktúrája.* [Identitatea națională în Transilvania de Sud. Structura de identitate contemporană a comunității maghiare din Teiuș (jud. Alba)] (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ) Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2024. 240 p.

Lucrarea abordează identitatea comunității maghiare din orașul Teiuș. Întrebarea la care aceasta încearcă să găsească răspunsul este ce înseamnă a fi maghiar în Teiuș (în maghiară: Tövis) în secolul al XXI-lea? Autorul a cercetat identitatea prin intermediul autoimaginii comunității maghiare locale, prin caracteristicile prezentate de cultura celorlalte comunități și prin atitudinea comunitară privind folosirea limbii materne. Pentru a înțelege corect atitudinea generală a maghiarilor în legătură cu identitatea lor trebuie luată în considerare și importanța bisericilor maghiare, dar și simbolismul încadrat în ideile și clădirile bisericesti. Moștenirea istoriei maghiaro-române are conotații atât pozitive cât și negative, afectând cultura și identitatea maghiarilor, dar și a românilor. Diferențele dintre percepțiile unor evenimente istorice, chiar dacă fenomenul nu este deloc preponderent, duc totuși la distincții sociale. Acestea și realitatea economică sunt cauzele principale ale migrației în străinătate, dar și ale asimilării etnice. Teza tratează problema reorganizării maghiarilor teiușeni pe plan social, religios și cultural. În această privință autorul a și propus o metodă pentru a revitaliza comunitatea maghiară din Teiuș.

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Gagyı József: *Sajátterep. Utak, módszertani tanulságok.* [Propriul teren. Căi și lecții de metodologie] (Dissertationes Ethnographicæ Transylvanicæ) Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2024. 252 p.

Cartea rezumă experiențele autorului pe teren, dar nu reprezintă un ghid sau manual al muncii de teren cu o structură tradițională, incluzând instrucțiuni practice. Scopul autorului era de a prezenta concluziile metodologice și rezultatele căii de cercetare pe care a parcurs-o de-a lungul

a aproape cincizeci de ani, de la primele lui călătorii de culegere a materialelor, prin construirea terenul familiar până la terenul materializat prin conversații lungi.

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Mambet Cheamil, Leyla: *Varietatea nogai dobrogeană: fonetică, morfologie, sintaxă*. Cluj-Napoca, Editura ISPMN, 2024.

„Leyla Mambet Cheamil își propune – și reușește – o prezentare detaliată a varietății nogai vorbite în Dobrogea, prezentare ce acoperă diverse paliere: fonetică și fonologie, morfologie, sintaxă, precum și unele acte de limbaj dintr-o perspectivă semantico-pragmatică. Este imperios necesară scoaterea în evidență, încă de la bun început, a premierei la care asistăm, nu numai pentru turcologia din România, ci și pentru turcologia din întreaga lume, prin aducerea în plan academic a acestei tătare aproape legendare, aflate în pragul colapsului.” (Prof. dr. habil. George Grigore)

Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#).

Szilágyi Levente: *Svábok határhelyzetben. Csanáros és Vállaj kapcsolatainak változása a trianoni magyar-román határ meghúzásától napjainkig*. [Șvabi în situație de frontieră. Transformarea relațiilor dintre Csanáros și Vállaj după stabilirea graniței româno-maghiare în urma Primului Război Mondial până în prezent] (Dissertationes Ethnographicae Transylvanicae.) Editat de Jakab Albert Zsolt. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2024. 184 p.

Volumul analizează istoria relațiilor dintre două localități șvăbești – Csanáros (Urziceni, România) și Vállaj (Ungaria) – separate de granița româno-maghiară. Scopul autorului a fost să prezinte, descrie și interpreteze acele puncte definitorii care au apărut la intersecția dintre existența graniței și modul de viață al populației locale. A urmărit, de asemenea, schimbările sociale, economice, politice și de identitate cauzate de apariția graniței. Din analiză a reieșit că efectul a fost, de fapt, unul de interacțiune reciprocă, deoarece, deși într-o măsură mai mică, comunitățile locale au influențat și ele granița. Modificarea spațiului de trai al locuitorilor din această zonă a generat, pe de o parte, reacții sociale imediate, iar pe termen lung, în elaborarea strategiilor, intenția de acceptare și evitarea conflictelor au jucat un rol determinant.

Textul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Narkowicz, Kasia - Anna Gawlewicz- Konrad Pędziwiatr (eds.): *Migration and Race: Central and Eastern European Perspectives*. London: Routledge, 2025. 158 p. <https://doi.org/10.4324/9781003404040>

Volumul cuprinde capitole despre bulgari, lituanieni, români, maghiari, cehi, ucraineni și polonezi, inclusiv romi din Polonia, din Europa de Vest și Europa Centrală și de Est, precum și

despre migrații din afara ECE la granița dintre Polonia și Belarus. Cartea prezintă diferite aspecte ale proceselor de rasializare și modul în care acestea se intersectează cu clasa și genul, printre altele, în contextul migrațiilor din ECE. Abordarea acestei cărți este antirasistă și decolonizantă, în sensul că se bazează pe cercetări din și despre regiune care resping discursurile despre ECE ca fiind „rămasă în urmă” și „în curs de recuperare” care au dominat cercetările de până acum.

Mai multe informații găsiți [aici](#).

Vincze, Enikő - Cornel Ban - Sorin Gog - Jon Horgen Friberg (eds.): *The Political Economy of Extreme Poverty in Eastern Europe. A Comparative Historical Perspective of Romanian Roma*. Routledge Contemporary Russia and Eastern Europe Series. Routledge, 2024. 235 p. DOI: [10.4324/9781003522034](https://doi.org/10.4324/9781003522034)

Volumul examinează crearea sărăciei extreme în Europa de Est, concentrându-se asupra romilor din România, printr-o perspectivă istorică comparată asupra rădăcinilor sale și a mecanismelor socio-economice și politice care au modelat-o în muncă, locuire și migrație. Capitolele cuprind informații empirice despre transformările istorice ale situației economice a romilor din România din secolul al XIX-lea până în prezent, despre procesele globale, naționale și locale de industrializare, dezindustrializare și reindustrializare cu impact asupra sărăciei în rândul romilor în ultimele șapte decenii și despre pozițiile de muncă, condițiile de locuit și practicile de migrație actuale în locații geografice distincte, din România până în Norvegia.

Volumul poate fi vizualizat integral [aici](#).

Múzeum - örökség - kommunikáció. [Muzeu - patrimoniu - comunicație] (Kriza Könyvek, 50.) Editat de Jakab Albert Zsolt și Vajda András. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, 2023. 376 p.

Patrimoniul, muzeul și comunicarea joacă toate un rol determinant în viața cotidiană a societăților contemporane – atât pe plan internațional cât și național, regional sau local –, de la crearea și transmiterea obiectelor și a semnificațiilor sociale și până la constituirea (producerea) identității, la producția resurselor economice și culturale, la constituirea experiențelor și la organizarea timpului liber. Volumul de față și-a propus să exploreze natura muzeului, relația dintre patrimoniu (inclusiv patrimoniul digital) și activitatea muzeală, precum și relația dintre comunicarea muzeală (în special comunicarea online) și digitalizarea muzeelor. Lucrările abordează în primul rând sarcinile și provocările urgente ale muzeologiei maghiare din Ungaria și Transilvania.

Volumul integral poate fi vizualizat [aici](#).

Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu». Series Historica, tom LXIII, 2024, p. 1-492.

Volumul include un bloc tematic intitulat *Societate, cultură, minorități* care conține următoarele studii: Melinda Gabriela Keresztes: *Gimnaziul din Arad la interferența influențelor ecleziastice și laice (1745-1867)*; Nádor Bárdi: *Supremație și aspirații de autodeterminare. Propuneri, planuri și documente maghiare în vederea soluționării problemei Transilvaniei (1918-1940)*; Corneliu Pintilescu - Ottmar Trașcă: *Practici și structuri ale propagandei naziste în rândul germanilor din România: un referat redactat de Otto Rudolf Liess privind presa de limbă germană din România (1940-1944)*; Veronica Turcuș: *Ponderea studiului limbii italiene în învățământul superior din România după 1948*; Ioana Florea: *Centralization and Uniformization. Sport and Leisure in the Bucharest German Daily „Neuer Weg” in the Second Half of the 1960s.*

Studiile pot fi vizualizate integral pe pagina web a editurii [aici](#).

Gheorghianismul și fundamentele națiunii rome (Ediția a doua). Sfera Politicii, vol. XXX, nr. 1-2 (209-210), ianuarie-decembrie 2022.

Numărul actual al revistei conține cercetările prezentate la cea de-a doua ediție a sesiunii internaționale de comunicări științifice „Gheorghianismul și fundamentele națiunii rome”. Evenimentul a fost organizat de către Fundația Roma Education Fund împreună cu Facultatea de Științe Politice și Masterul de Studii Rome din cadrul SNSPA în noiembrie 2023, la București. Evenimentul reprezintă un tribut adus moștenirii umaniste a regretatului sociolog de etnie romă Nicolae Gheorghe, considerat părintele activismului civic rom din România și reformatorul mișcării internaționale a romilor. În acest număr apar articole semnate de Tana Licsandru, Cristina Galalae, Andrei Ștefan Ghimiși, Ider Nicolae Ștefan, Delia Grigore, Manuela Marin, Luiza Medeleanu, Daniel Caraivan, Florin-Alexandru-Paul Stan, Alexandru Zamfir, Ioan Valentin Negoii.

Articolele pot fi vizualizate integral [aici](#).

REGIO, 2024/4.

Ultimul număr al revistei *Regio* conține două blocuri tematice. Primul se ocupă de relația dintre sănătate și minorități naționale. Astfel, lucrarea semnată de Melinda Orbán analizează problemele de sănătate publică din Transcarpatia după 1938, iar Zsuzsa Bokor abordează mișcările de sănătate publică inițiate de medicii maghiari din Transilvania între cele două războaie mondiale. Problema principală abordată în studiu este modul în care elita medicală maghiară a imaginat o biopolitică minoritară care nu se integra în structurile statului, ci funcționa în mare parte paralel cu acestea, respectiv modul în care această biopolitică s-a conectat la mișcarea creștin-socială a tinerilor din Transilvania.

Al doilea bloc tematic este reprezentat de o anchetă, în care 15 cercetători care se ocupă cu problemele comunităților minoritare maghiare au explorat patru întrebări legate de procesele de

transnaționalizare din ultimele decenii, respectiv rezultatele cercetărilor despre efectele dublei cetățenii. Din Transilvania, Zoltán A. Biró, Levente Salat și Valér Veres au răspuns la întrebări, iar Zsombor Csata și Attila Z. Papp au prezentat cercetările lor privind instituționalizarea economiei etnice în rândul maghiarilor din Transilvania și Slovacia. Problema principală abordată în aceste cercetări este rolul etnicității în activitățile și procesele economice. Cum au afectat politicile economice neoliberale și subvențiile din Ungaria relația dintre majoritate și minoritatea maghiară în sfera economică, funcționarea instituțiilor economice și acțiunile economice cotidiene? Au consolidat cooperarea/integrarea sau izolarea/segregarea?

Articolele pot fi accesate integral [aici](#).

Adorjáni Anna: “A withered olive branch”? The curious situation of Hungarian Jews during the dissolution of the Habsburg Empire. *Nations and Nationalism*, <https://doi.org/10.1111/nana.13084>

Imperiul Habsburgic s-a destrămat după Primul Război Mondial. A apărut o nouă ordine mondială a statelor-națiune care recunoștea și acorda drepturi civice națiunilor netitulare pe baza statutului de minoritate națională. Cum au reacționat comunitățile evreiești din fostul Regat al Ungariei la schimbarea imperiului, la etnicizarea vieții cotidiene și la escalarea violenței antisemite? Concentrându-se pe turbulentele luni dintre octombrie 1918 și martie 1919, acest studiu examinează transformarea modelelor de loialitate în rândul diferitelor comunități evreiești la nivel local, regional, național și internațional. Un aspect esențial al tranziției haotice de la imperiu la statul-națiune a fost intensificarea naționalismului și interesul tot mai mare pentru acomodarea diversității etno-confesională. Dintre soluțiile emergente la problema minorităților în Europa Centrală și de Est și în întreaga lume, analiza de față se concentrează asupra modelului de autonomie non-teritorială în cadrul comunităților evreiești pe teritoriile care au devenit parte a României și Cehoslovaciei.

Bokor Zsuzsa: Între bine și rău - recepția ideilor eugenice în cadrul elitei maghiare din perioada interbelică. *Polis*, Volum XII, nr. 4 (46), Serie nouă, septembrie-noiembrie 2024.

Numărul curent al revistei *Polis*, editat de Marius Turda și Daniel Șandru, conține un grupaj de articole pe tema eugeniei. Editorialul publicației este semnat de Zsuzsa Bokor și reprezintă o analiză conceptuală a textelor unor specialiști maghiari (medici, jurnaliști, biologi) din perioada interbelică. Autoarea analizează modul în care problemele eugeniei, rasializării, eredității și biologiei rasiale au apărut în rândul elitei maghiare din Transilvania între cele două războaie mondiale.

Articolul poate fi vizualizat integral pe pagina web a revistei [aici](#).

Filipovici, Anca: Fighting Antisemitism: Underground Resistance of the Zionist Youth During the Holocaust in Romania. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 2024, 23(3), 35-66. <https://doi.org/10.53779/ANFI1312>

Această lucrare analizează eforturile clandestine de rezistență non-armată desfășurate de organizațiile de tineret sioniste în România între 1942 și 1944, bazându-se pe arhivele Poliției Secrete Române (Siguranța). Punând accent pe sprijinul primit din partea rețelelor evreiești din străinătate, discuția evidențiază acțiunile organizațiilor de tineret Gordonia și Dror. Membrii acestor grupuri au fost condamnați de Curtea Marțială în 1944 pentru că au ajutat evrei refugiați să treacă granița României și să se pregătească pentru emigrarea în Palestina. Argumentul studiului este că aceste acte de sfidare au constituit o formă de rezistență evreiască. Demersul general de cercetare urmărește să ofere o istorie cuprinzătoare a activismului tinerilor evrei în vremuri zbuciumate - un aspect adesea trecut cu vederea în relatarea mai largă a Holocaustului din România.

Ionescu, Stefan Cristian: Restitution of Jewish Property in Northern Transylvania During the Early Postwar Years. *Eastern European Holocaust Studies*, 2025. <https://doi.org/10.1515/eehs-2023-0045>

Restituirea proprietăților evreiești în regiunea multiethnică Transilvania de Nord s-a confruntat cu numeroase provocări în primii ani de după Holocaust, ca urmare a istoriei complicate din timpul războiului, a demografiei postbelice, a statutului juridic, a dinamicii interetnice și a violenței ocazionale. Având cea mai scăzută rată de supraviețuire dintre toate comunitățile evreiești din România, majoritatea evreilor din regiune au murit în timpul deportărilor și nu s-au întors în locurile natale pentru a-și revendica proprietățile. Acest lucru a avut un impact asupra măsurii în care proprietățile private individuale au fost restituite. O parte din proprietățile arianizate au fost restituite supraviețuitorilor evrei sau moștenitorilor acestora, deoarece beneficiarii din timpul războiului au fugit din țară sau au renunțat la posesiune, deoarece se temeau de potențialele consecințe negative. O parte a restituirii a avut loc însă prin litigii în instanță, ceea ce oferă cercetătorilor șansa de a evalua gradul de succes pe care l-au avut evreii în obținerea restituirii. Deciziile Curții Supreme în cazurile de restituire arată că reclamantii evrei au avut un succes deplin în litigiile lor bazate pe legea 645/1945, care a anulat tranzacțiile cu proprietăți arianizate în timpul dominației maghiare a Transilvaniei de Nord. Aceasta reprezintă o rată de succes mult mai mare, comparativ cu cota generală de succes pentru litigiile evreiești la nivelul întregii țări - aproximativ 66 %.

Gidó Attila: Ghettos and Collection Camps in Northern Transylvania: An Attempt to Reappraise the Use of Certain Terms. *S: I.M.O.N. Shoah: Intervention. Methods. Documentation. Vol. 11 No. 2 (2024)*, 79-93.

Scopul acestui studiu este de a clasifica ghetourile și taberele din Transilvania de Nord controlate de Ungaria în funcție de caracteristicile lor topografice și infrastructurale. Este o

Încercare de a determina măsura în care caracteristicile lor corespund tipologiilor maghiare și internaționale și măsura în care acestea diferă de lagărele din alte părți.

Studiul integral poate fi vizualizat [aici](#)

Főcze János: Két malomkő között. Társadalom és pártszervezés Szépvízen és a Szépvízi járásban (1945-1947). [Societatea și organizarea partidului în Frumoasa și plasa Frumoasa (1945-1947)] *Múltunk* 2024/4, 178-219.

După cel de-al Doilea Război Mondial, o nouă administrație a fost instituită în localitățile aparținând plășii Frumoasa (în maghiară Szépvíz; azi, în județul Harghita). Acesteia i-a revenit sarcina de a gestiona reconstrucția la nivel local și de a media între autoritățile locale și cele centrale. Aprovizionarea armatelor sovietice și române, precum și rechizițiile impuse în urma acordului de armistițiu sovieto-român, au pus noile autorități într-o situație din ce în ce mai dificilă. Crizele succesive ale perioadei de tranziție au fost agravate de seceta din 1946 și de foametea care a urmat, persistând până în primăvara anului 1947. Lucrarea se axează pe microistorie și examinează tranziția în Ținutul Secuiesc după cel de-al Doilea Război Mondial din prisma societății locale, a administrației și a memoriei colective. Autorul examinează, de asemenea, modul în care locuitorii din Frumoasa au făcut față incertitudinilor din perioada de tranziție, respectiv măsura în care seria de crize a facilitat integrarea așezării în noul sistem de guvernare.

Articolul poate fi vizualizat integral pe pagina web a revistei [aici](#).

Sárándi Tamás: A Sketch of the Hungarian Government's Nationality Policy in Northern Transylvania Between 1940-1944. *Südost Forschungen*, 2023/82, 403-421.
<https://doi.org/10.1515/sofo-2023-820118>

Studiul conturează politica guvernelor maghiare față de naționalitățile din Transilvania de Nord în perioada 1940-1944. Pe baza așa-numitului ideal al Sfântului Ștefan, guvernul maghiar a oferit drepturi ecleziastice, educaționale și administrative - în esență lingvistice - minorităților, în schimbul loialității lor. În acest studiu, am analizat punerea în practică a acestor idei, exprimarea lor în domeniile bisericii, educației și administrației publice. Am încercat să tragem unele concluzii cu privire la succesul politicii față de naționalități și capacitatea de integrare a guvernului maghiar. Problemele enumerate sunt analizate din perspectiva aplicării politicii guvernamentale, cu accent pe realizarea practică a principiului Sfântului Ștefan care a constituit baza teoretică. Cercetări recente au demonstrat în mod convingător că, deși principiul Sfântului Ștefan a fost baza doctrinară a politicii guvernamentale, practica în relațiile româno-maghiare a fost determinată de reciprocitate. Având în vedere acest aspect, studiul examinează situația bisericilor românești, educația și utilizarea limbii în administrația publică, oferind astfel o analiză critică a punerii în practică a fundamentului doctrinar.

Sárándi Tamás: Közigazgatás és „korszellem” Marosvásárhelyen és Maros-Torda vármegyében 1940-1944 között. [Administrația și „spiritul vremii” în Târgu Mureș și județul Mureș-Turda între anii 1940 și 1944]. *Történelmi Szemle*, 2024/3. 421-444.

Scopul acestei lucrări este prezentarea formării și funcționării administrației civile maghiare în urma celui de-al doilea Arbitraj de la Viena, precum și reflectarea acesteia în „spiritul vremii”.

Caracteristica principală a administrației locale nou formate a constat în faptul că, spre deosebire de alte orașe și comitate, activitatea politică anterioară a elitei maghiare locale nu a reprezentat o problemă la participarea în noua administrație publică. Nu au fost acordate posturi-cheie reprezentanților bisericilor sau asociațiilor. Comitele era omul-cheie al administrației maghiare și făcea parte de obicei din elita locală. Avea dreptul de a numi personalul și, prin urmare, avea o influență decisivă. Cele două figuri-cheie ale administrației de zi de zi, au fost primarul și vice-comitele județului, dar amândoi erau „semiparașutiști”, adică se născuseră aici, dar au petrecut perioada interbelică în Ungaria. Primarul era singurul funcționar din întregul personal cu suficientă experiență administrativă. Numirea sa în funcția de primar se înscrie în tiparul epocii, deoarece această funcție a fost ocupată de „parașutiști”- funcționari veniți de pe teritoriul Ungariei de azi. Doar trei funcționari din elita locală aveau experiență administrativă. Faptul că cineva fusese implicat în perioada interbelică în administrația românească cu acordul Partidului Maghiar sau în calitate de delegat al acestuia, nu constituia un „păcat” și obstacol în calea numirii sau transferului său după 1940.

Discursul public al perioadei poate fi înțeles cel mai bine prin evidențierea diferitelor narațiuni publicate în presă. În cadrul articolului, sunt tipice trei exemple: chestiunea „oamenilor potriviți” din elita locală numiți în funcțiile administrației locale, problema „parașutiștilor” și lupta împotriva gradelor și titlurilor.

Articolul poate fi vizualizat integral [aici](#).

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.